

*Дмитренко Алла Васильевна, Государственное высшее учебное
заведение
«Киевский национальный экономический университет
имени Вадима Гетьмана»,
докторант кафедры учета предпринимательской деятельности*

Створення спільних підприємств як одна з форм здійснення прямих іноземних інвестицій в Україні

Актуальність теми. Світовий досвід свідчить, що країни не в змозі розвивати свою економіку без залучення та ефективного використання інвестицій. Акумуляуючи приватний, державний або іноземний капітал, забезпечуючи доступ до сучасних технологій та менеджменту, інвестиції не тільки сприяють формуванню національних інвестиційних ринків, але й пожвавлюють ринки товарів та послуг. Світова практика переконує, що без залучення іноземного капіталу неможливо провести структурну перебудову економіки, скоротити технічну та технологічну відсталість народного господарства, домогтися конкурентоздатності вітчизняної продукції на світовому ринку. Це і підкреслює актуальність обраної теми дослідження.

Метою дослідження є: розгляд сутності інвестицій, у тому числі іноземних інвестицій як однієї з передумов створення спільних підприємств в Україні з метою уточнення сутності поняття інвестицій; розгляд світового здійснення міжнародної інвестиційної діяльності; удосконалення класифікації інвестицій.

Дослідженнями проблематики даного питання займалася численна кількість науковців, а саме: І.І. Вініченко [3], Р. Грачова [4], А.В. Гриньов [5], Ф.Р. Рут [8], К. Старченко [9] та багато інших. Но, поскольку вопросы классификации инвестиций, в том числе иностранных инвестиций, которые

имеют место при создании совместных предприятий, на сегодня не решены, они требуют исследования и разработки конкретных предложений по их определению и усовершенствованию класификации.

Створення спільних підприємств як основна форма здійснення прямих іноземних інвестицій. Вітчизняні науковці визначають двоякий зміст терміну «Спільне підприємство»: СП за участю тільки українських партнерів та СП за участю українських партнерів і іноземних інвесторів.

Спільне підприємство (далі – СП) – це особлива форма співпраці, яка передбачає об'єднання та спільне використання матеріально-фінансових ресурсів партнерів і функціонує як єдиний економічний механізм, є юридичною особою частина статутного капіталу якого становить іноземний капітал.

Поряд з цим створення СП з іноземними партнерами є одним із шляхів залучення іноземних інвестицій та входження економіки в цивілізовану систему господарювання і є основною формою внесення іноземних інвестицій в економіку будь-якої держави [4, с. 342-356].

Основною метою, функцією і завданням спільних підприємств, розташованих на території України є залучення в країну іноземного капіталу і прогресивних технологій; підвищення на цих засадах якості продукції робіт і послуг та ефективності виробництва, інтеграції країни в світову систему господарювання.

Оскільки капітал як економічна категорія поділяється на кредити та інвестиції, то міжнародний рух капіталу також розглядається як міжнародний рух кредитів і міжнародний рух інвестицій.

Міжнародний рух інвестицій – це переміщення капіталу в різних формах з одних країн в інші з метою одержання більшого прибутку й інших економічних вигод. У тому числі виробничих, комерційних, науково-технічних і тощо. Для економістів міжнародний рух капіталу – це рух одного з чинників виробництва. Для політекономів – це переміщення

надлишкових майнових або фінансових ресурсів за кордоном з ціллю систематичного отримання вищих прибутків у країні, де розміщений капітал.

Міжнародний рух підприємницького капіталу, зокрема, прямі іноземні інвестиції, стали базою для формування всесвітньої системи філіалів та міжнародного виробництва транснаціональних компаній (далі – ТНК).

ТНК – це корпорація, що здійснює міжнародне співробітництво на основі прямих іноземних інвестицій та має прямий контроль над своїми зарубіжними філіями.

Міжнародні інвестиції є ті інвестиції, реалізація яких передбачає взаємодію учасників, які належать до різних держав (резидентів і нерезидентів стосовно конкретної країни).

Міжнародна інвестиційна діяльність – це сукупність дій її суб'єктів (інвесторів і учасників) щодо здійснення інвестицій за кордон та іноземних інвестицій з метою одержання прибутку. Міжнародна інвестиційна діяльність (корпорацій) пов'язана з експортом й імпортом капіталів, технологій, послуг, здійсненням разом з іншими державами проектів, зі створенням СП, з інтеграційними процесами в різних сферах.

Найпоширенішим напрямом міжнародної інвестиційної діяльності є прямі інвестиції, або вкладання у зарубіжні підприємства, що забезпечують контроль інвестора або його участь в управлінні підприємством.

Прямі іноземні інвестиції – це вкладання капіталу за національними межами з метою розширення виготовлення товарів і надання послуг шляхом організації виробництва та придбання товарів для імпорту у власну країну чи експорту до третіх країн.

Розрізняють міжнародні корпорації трьох основних видів: ТНК – їхня головна компанія належить капіталу однієї країни, а філії розкидані по багатьох країнах світу. Це найбільші компанії переважно з одно національним акціонерним капіталом і характером контролю над діяльністю всієї корпорації; багатонаціональні компанії (далі – БНК) – їхня головна компанія належить капіталу двох і більше країн, а філії організовані в різних

країнах; міжнародні корпоративні спілки, які найчастіше набувають організаційної форми консорціумів. Переважна більшість сучасних міжнародних корпорацій мають форму ТНК.

Закордонні інвестиції – це найважливіша характерна ознака БНК. Це не просто міжнародний рух капіталу, а розширення компанії з вітчизняної країни в приймаючу країну [8, с. 672-673].

В Україні існує багато визначень інвестиційної діяльності. В цілому вважається, що інвестиційна діяльність – це комплекс заходів і дій фізичних та юридичних осіб, які вкладають свої кошти (у матеріальній, фінансові або іншій майновій формі) з метою отримання прибутку.

Інвестиції – це процес реалізації інвестиційної діяльності відповідно до конкретного проекту отримання прибутку. На макrorівні інвестиція – це будь-який економічний інструмент, у який можна вкладати кошти для отримання прибутку (доходу). На макrorівні інвестиції забезпечують фінансування механізму росту і розвитку економіки країни. З точки зору фінансів, інвестиції – це всі види активів (коштів), які вкладаються в господарську діяльність з метою одержання доходу, а з точки зору економіки. Нині інвестиції – це вкладення капіталу з метою подальшого збільшення. У сучасній зарубіжній літературі термін «інвестування» часто трактується як придбання цінних паперів. У загальноприйнятому трактуванні інвестиції – це вкладення коштів в основний капітал з метою отримання прибутку. В Україні його окреслено терміном «капітальні вкладення». Але слід мати на увазі, що термін «капітальні вкладення» набагато вужче поняття, ніж «інвестиції».

За даними Державного комітету статистики України валові капітальні інвестиції з 2007 року по 2010 рік збільшилися з 5473351,6 тис. грн. до 5578779,8 тис. грн. і найбільший відсоток становили у матеріальні активи. Валові капітальні інвестиції малих підприємств за цей період зменшилися з 979860,2 тис. грн. до 456526,8 тис. грн. і становили найбільший відсоток у матеріальні активи і на будівництво [6, с. 110; 7, с. 76].

Інвестиції в об'єкти підприємницької діяльності здійснюються в різних формах. Серед класифікаційних ознак інвестицій розглянутих зарубіжними та вітчизняними науковцями можна знайти ознаку інвестиції за формами власності: державні, приватні та змішані.

Автор статті вважає необхідним додати до даної ознаки ще одну ознаку - спільні інвестиції, тобто ті, які реалізуються двома чи багатьма інвесторами в інтересах досягнення спільної мети. Тобто це вкладення, які здійснюються суб'єктами вітчизняної країни та іноземних держав.

Іноземні інвестиції – це цінності, що вкладаються іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності, відповідно до законодавства України, з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту.

Отже, інвестиціями, на нашу думку, слід вважати – витрати матеріальних, нематеріальних активів, грошових коштів, у тому числі в іноземній валюті на об'єкти підприємницької і непідприємницької діяльності з метою отримання прибутку в майбутньому.

Головною метою приватних іноземних інвестицій є експорт інвестиційного капіталу за кордон у грошовій або товарній формі з метою отримання прибутку чи розширення економічного впливу.

Метою державних іноземних інвестицій є створення правових, економічних та організаційних умов для сталого розвитку економіки країни, куди вкладаються інвестиції [9, с. 26-35].

Згідно з українським законодавством, закордонними інвестиції вважаються з боку країни-інвестора чи ТНК, котра їх здійснює.

Прямі іноземні інвестиції позитивно впливають на економічний розвиток приймаючої держави, сприяючи зростанню ефективності складових факторів економічного розвитку на основі реструктуризації економіки, розвитку інфраструктури, сприяння зайнятості місцевої робочої сили, передачі технологій, управлінського досвіду, права користування торговою маркою материнської компанії тощо.

Фахівці також визначають низку негативних чинників на вкладення іноземних інвестицій в економіку України, а саме: корумпованість держапарату, недосконалість законодавства, високий рівень злочинності тощо. Поряд з цим залучення іноземних інвестицій є втягненням країни в економічне та політичне ярмо і несуть у собі негативні явища стосовно імпорту капіталу.

Як варіант здійснення інвестицій є створення СП. Іноземні інвестори в Україні створюють іноземні торгові фірми, СП, які повинні просувати на внутрішній ринок іноземні товари. Основною формою прямих іноземних інвестицій є СП або підприємства з іноземними інвестиціями.

Пріоритетними напрямками інвестування в Україні є:

високотехнологічні наукомісткі галузі: літако- та машинобудування, порошкова металургія, надтверді матеріали, кераміка, електрозварювальне виробництво; енергозберігаючі технології;

нафтогазовий та агропромисловий комплекси; сфера послуг, особливо туризм;

добувні й металургійні галузі;

незавершене будівництво;

чорна металургія, виробництво цукру та цементу, суднобудування тощо;

виробнича інфраструктура.

Висновки. Продуктивне використання іноземних інвестицій є органічною частиною світового процесу руху капіталу та реалізується переважно за рахунок капіталів приватних інвесторів, зацікавлених в одержанні вищого рівня прибутку на вкладені кошти.

СП в розвинених країнах – одна з форм міжнародного виробничого співробітництва в таких сферах, як науково-технічне чи виробниче кооперування, спільне спорудження промислових об'єктів. Основною метою, функцією і завданням СП, розташованих на території України є залучення в країну іноземного капіталу і прогресивних технологій; підвищення на цих

засадах якості продукції робіт і послуг та ефективності виробництва, інтеграції країни в світову систему господарювання.

Список використаної літератури:

1. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність». Затв. наказом Верховної Ради України від 16 квітня 1991 року № 959-ХІІ // www.rada.gov.ua.

2. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.2001 р. № 1560-ХІІ // www.rada.gov.ua.

3. Вініченко І.І. Економічна сутність інвестицій та джерела їх формування / І.І. Вініченко // Держава та регіон. Серія: Економіка та підприємництво. – 2006. - № 5. – С. 58-61.

4. Грачова Р. Довгострокові фінансові інвестиції / Р. Грачова // Інвестиції та капітал. – Розділ 1. – С. 7-100.

5. Гриньов А. В. Міжнародна інноваційно-інвестиційна діяльність України. Вектор розвитку: монографія / А. В. Гриньов та ін. ; Харківський національний автомобільно-дорожній ун-т. - Х. : ХНАДУ, 2008. - 208 с.:

6. Діяльність суб'єктів господарювання Полтавської області у 2010 році: статистичний збірник / Державний комітет статистики України, Головне управління статистики у Полтавській обл. - Полтава , 2012. - 312 с.

7. Діяльність суб'єктів малого підприємництва Полтавської області у 2010 році: статистичний збірник / Державний комітет статистики України, Головне управління статистики у Полтавській обл. - Полтава , 2012. - 208 с.

8. Рут Ф. Р. Міжнародна торгівля та інвестиції: пер. з англ. / Ф.Р. Рут, А. Філіпенко - К. : Основи, 1998. - 743 с.

9. Старченко К. Інвестиції: теорія і практика / К. Старченко - Мюнхен: Український вільний ун-т, 2011. - 236 с.

